

مناطق آزاد از شمول قانون کار

در روزهای گذشته، کمیسیون اقتصادی مجلس پس از بررسی لایحه ایجاد ۸ منطقه آزاد و ۱۲ منطقه ویژه اقتصادی، به فهرست مناطق ویژه اقتصادی اضافه کرد. این تصمیم ناگهانی، فعالان کارگری و کارگران صنایع هنوز سر بار در این انفسای ر کود و تعطیلی نگران کرده است؛ خروج مناطق بسیاری از «شمول قانون کار» به واقع نگران کننده هم هست. کافی است نگاهی به وضعیت اشتغال و زندگی کارگران در یکی از مهم ترین مناطق آزاد اقتصادی یعنی پارس جنوبی ببندازیم تا در بابیم که چقدر این تصمیم می تواند به ضرر قطعی نیروی کار تمام شود. گزارش زیر تحلیلی است از تصمیم دولت و مجلس هابرای گسترش مناطق آزاد و ویژه اقتصادی. تصمیمی که نتیجه اش محرومیت کارگران از شمول قانون کار و گسترش واردات بی رویه است.

فعالیت تولیدی کارخانه تولید کاشی «سرام نگار» ساوه پس از دو سال تعطیلی، با حدود ۱۰۰ کارگر از سر گرفته شد. به گزارش خبرنگار ایلنا، زارع، مدیرعامل این کارخانه گفت: کارخانه «سرام نگار» ساوه پس از حدود دو سال (از سال ۹۵) تعطیلی و وقفه در فعالیت تولیدی، با سرمایه گذاری بخش خصوصی دوباره با حدود ۱۰۰ کارگر فعال شده است. به گفته وی، پس از خرید سهام و سرمایه گذاری ۲۵ میلیارد تومانی تولید این واحد با افزایش ۵۰ درصدی تولید به نسبت قبل، تاکنون ۱۵ میلیون دلار محصول صادر کرده است. او بیان اینکه پیش از این ۶۰ کارگر در این واحد تولیدی مشغول به کار بودند، ادامه داد: با بازگشت به کار کارگران اخراج شده و ۵۰ کارگر جدید، ماهانه ۱۵۰ هزار متر مربع کاشی تولید و ۸۵ درصد آن به ارزش ۱۵ میلیون دلار به عراق، افغانستان، ارمنستان، ترکمنستان و گرجستان صادر شده است. مدیرعامل این واحد صنعتی گفت: خاک صنعتی در بیشتر از ۹۵ درصد کارخانه های کاشی و سرامیک به روش گرانول تر تولید می شود که با بهره گیری از روش خشک مصرف آب به صفر رسیده است.

معاون وزیر کار خبر داد: آغاز ثبت نام کارگران و کارفرمایان در سامانه جامع روابط کار

معاون وزیر کار از آغاز ثبت نام کارگران و کارفرمایان در سامانه جامع روابط کار از ۱۵ مرداد خبر داد. به گزارش ایلنا، احمد مشیریان اعلام کرد: کارگران و کارفرمایان از ۱۵ مرداد می توانند با مراجعه به دفاتر پیشخوان در استان تهران برای استفاده از سامانه جامع روابط کار ثبت نام کنند. وی درباره تاخیر چند باره اعلام زمان ثبت نام گفت: با توجه به اینکه لازم بود ارتباط سامانه جامع با سایر سامانه ها مانند ثبت احوال برقرار شود تا بعد از ثبت نام تأیید به از سازمان های ذیربط و احراز صلاحیت اطلاعات دریافت شود؛ این سامانه از ۱۵ مرداد شروع به کار کرد. به گفته معاون روابط کار وزیر کار در یک هفته گذشته سامانه با ثبت نام از کارگران فعال در دفاتر پیشخوان و همچنین زیر مجموعه های وزارت کار به صورت آزمایشی کار خود را آغاز کرده است و از دیروز فاز جدید فعالیت آن با امکان ثبت نام در دفاتر پیشخوان استان تهران رسماً آغاز شد. گفتنی است، بر اساس مصوبه کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات، تعرفه ثبت نام از کارفرمایان حقیقی و حقوقی در این سامانه شش هزار تومان و از کارگران پنج هزار تومان تعیین شده است.

ادامه سرگردانی بازنشستگان دانشگاه فرهنگیان در تهران

بازنشستگان دانشگاه فرهنگیان که برای پیگیری پرداخت پاداش پایان خدمت خود از کردستان و بلوچستان و ایلام به تهران آمده اند، می گویند: هنوز به هیچ نتیجه روشنی نرسیده ایم. به گزارش خبرنگار ایلنا، نماینده این بازنشستگان می گوید: امروز با قرار قبلی به سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور مراجعه کردیم و خواستیم با مسئول آموزش این سازمان صحبت کنیم که ما را به داخل سازمان راه ندادند. وی می افزاید: جمعی بازنشسته از روز گذشته در تهران سرگردانیم؛ بعد ۱۵ ماه که یک ریال پرداخت نکرده اند و هیچ برنامه ای هم برای پرداخت پاداش پایان خدمات ما ندارند، حتی حاضر به گفتگو و مذاکره با ما نیستند. آیا این رفتار با کسانی که معلمان این مملکت را پرورش داده اند، صحیح است؟

نسرین هزاره مقدم

کارگران مناطق آزاد و ویژه اقتصادی از شمول قانون کار خارج هستند؛ این کارگران تحت پوشش مقررات جداگانه ای تحت عنوان «مقررات اشتغال نیروی انسانی در مناطق آزاد» فعالیت می کنند که این قانون خاص، فاقد حمایت های قانونی قانون کار مصوب ۱۳۶۹ است.

سخنگوی اتحادیه کارگران پروژه های ایران، که سال ها سابقه کار در پروژه های پارس جنوبی را دارد، معتقد است: بر اساس این قانون مقررات اشتغال صد درصد به نفع کارفرماست؛ کارگر از حق تشکیل بائی محروم است. دادگاه های تشخیص و حل اختلاف برای احقاق حق کارگر وجود ندارد و در صورتی که کارگر اخراج شود، دستش

ناصر آقاجری، سخنگوی اتحادیه کارگران پروژه های ایران: بر اساس این قانون مقررات اشتغال ۱۰۰ درصد به نفع کارفرماست؛ کارگر از حق تشکیل بائی محروم است. دادگاه های تشخیص و حل اختلاف برای احقاق حق کارگر وجود ندارد و در صورتی که کارگر اخراج شود، دستش به هیچ جا بند نیست

به هیچ جا بند نیست. ناصر آقاجری می گوید: می خواهند تنمه قانون کار و قانون اساسی را از بین ببرند و کارگران

سراسر کشور را به یکباره از حداقل های حمایتی محروم کنند. او از «بلک لیست کارفرمایان مناطق آزاد» به عنوان یک چماق بر فراز سر کارگران یاد می کند و می گوید: کافی است کارگران مناطق آزاد دست به اعتراض و تجمع صنفی بزنند؛ کارفرما حتی آنها را در لیست سیاه و یا همان «بلک لیست» وارد می کند. کارگر قرارداد موقت بعد از پایان مدت قرارداد، بچاره می شود؛ دیگر نه پیمانکار قبلی و نه هیچ پیمانکار دیگری که در مجموعه مشغول به کار است، به کارگر معترض که حالا اسمش در لیست سیاه وارد شده، کار نمی دهد. این یعنی کارگرانی که به سختی در کمپ های مجتمع با بدترین شرایط رفاهی مشغول به کار هستند و از حق مرخصی هم بی بهره اند، نمی توانند کوچکترین اعتراضی به شرایط داشته باشند. آقاجری با اشاره به مشکلات

علیرضا مقدم، حقوقدان و کیل دادگستری: در قانون اشتغال مناطق آزاد، حقوق حداقلی کارگر رعایت نشده و این قانون هر جور هم اجرا شود با این حقوق حداقلی در تعارض است. علیرضا مقدم ادامه می دهد: ایجاد مناطق آزاد و ویژه اقتصادی نه تنها تولید را افزایش نداد، بلکه باعث ایجاد فساد و رانت گسترده شده است؛ به طوری که کسانی که به دنبال فرار از مالیات و قاچاق کالا هستند، در این مناطق سرمایه گذاری می کنند. وی تأکید می کند: ای کاش نمایندگان مجلس قبل از تصمیم گیری پیشینه مناطق آزاد فعلی را بررسی می کردند و کارایی این مناطق را از نظر رشد اقتصادی بدون جهت گیری و غرض می سنجیدند. این مناطق از منظر «عدالت اجتماعی» نیز ناموفق هستند و باعث ایجاد عدم توازن در زمینه عدالت می شوند.

کارگران مناطق آزاد و آمار روبه فزونی اعتبار در این مناطق، می افزاید: الگوی اعتبار در مناطق آزاد به سمت صنعتی شدن حرکت کرده که این آمارها و

واقعیت ها باید یک رنگ خطر تلقی شود. حال چرا دولت لایحه ای برای ایجاد مناطق آزاد بیشتر ارائه می دهد و چرا مجلس با این لایحه موافقت می کند؟ چرا می خواهند نایسامانی و مصائب بیشمار را بر سر کارگران نقاط مختلف کشور، آوار کنند؟ پاسخ این است که فقط و فقط به دنبال سود بیشتر رانت خواران و واردکنندگان هستند؛ کارگر فقط وسیله ای است که سودجویان را به اهدافشان می رساند؛ اینکه چه بر سرش می آید، در سیاست های نئولیبرالی وطنی چه اهمیتی دارد؟!

قانونی که ۱۰۰ درصد به زیان نیروی کار است

عضو کارگری شورای عالی کار و عضو هیات مدیره کانون عالی شورا های اسلامی کار کشور، نیز این تصمیم دولت و کمیسیون اقتصادی را در این شرایط اقتصادی ۱۰۰ درصد به زیان نیروی کار می داند و می گوید: ایجاد مناطق آزاد و ویژه در دهه ۷۰ با هدف رونق اشتغال و توسعه صادرات انجام گرفت اما به غیر از مناطق آزاد نفت خیز، عملاً سایر مناطق آزاد تجاری و ویژه اقتصادی به محلی برای قاچاق کالا و واردات بی رویه تبدیل شده اند و هیچ رونقی برای اقتصاد ملی ایجاد نکرده اند. علی خدایی می افزاید: در این مناطق موضوعی به نام سه جانبه گرایی وجود ندارد و تصمیمات حوزه روابط کار به هیچ وجه با مشارکت نماینده کارگر، کارفرما و دولت اتخاذ نمی شود. همچنین اگر در سرزمین اصلی هیأت های ۹ نفره و ۹ نفره تشخیص حل اختلاف به مشکلات نیروی کار رسیدگی می کند، در مناطق آزاد و ویژه چنین هیأت هایی وجود ندارد که همین موضوع به تنهایی برای مخالفت نمایندگان کارگری برای توسعه این مناطق کفایت می کند. علاوه بر این راجع به بیمه نیروی کار نیز در حالیکه در سرزمین ملی کارفرما مکلف به پوشش بیمه ای کارگر از طریق سازمان تامین اجتماعی است اما در مناطق آزاد و ویژه پوشش بیمه ای به صورت آزاد است. خدایی ادامه می دهد: مشکلات مقررات اشتغال مناطق آزاد یکی، دوتاییست: بند بند این قانون در تعارض با حقوق کارگر و به نفع کارفرما تدوین شده؛ به عنوان یک نمونه ای دیگر، تعداد روزهای مرخصی

علی خدایی، عضو کارگری شورای عالی کار: این تصمیم ۱۰۰ درصد به زیان نیروی کار است، زیرا غیر از مناطق آزاد نفت خیز، عملاً سایر مناطق آزاد تجاری و ویژه اقتصادی به محلی برای قاچاق کالا و واردات بی رویه تبدیل شده اند و هیچ رونقی برای اقتصاد ملی ایجاد نکرده اند

سالانه کارگران در مناطق مختلف کشور ۲۶ روز است اما تعداد روزهای مرخصی در مناطق آزاد و ویژه فقط ۲۰ روز است؛ در حالی تعداد مرخصی کارگران مناطق آزاد و ویژه اقتصادی ۶ روز کمتر است که با توجه به فاصله زیاد این مناطق با محل سکونت خانواده های کارگران و حضور اجباری این کارگران در کمپ های بدون امکانات، منطق حکم می کند تعداد روزهای مرخصی کارگران این مناطق بیشتر باشد.

عدم رعایت حقوق حداقلی کارگر

یک حقوقدان و وکیل دادگستری که پرونده های کارگری بسیاری را وکالت کرده، در وا کوی این قانون خاص از منظر حقوقی می گوید: در قانون اشتغال مناطق آزاد، حقوق حداقلی کارگر رعایت نشده و این قانون هر جور هم اجرا شود با این حقوق حداقلی در تعارض است. علیرضا مقدم ادامه می دهد: ایجاد مناطق آزاد و ویژه اقتصادی نه تنها تولید را افزایش نداد، بلکه باعث ایجاد فساد و رانت گسترده شده است؛ به طوری که کسانی که به دنبال فرار از مالیات و قاچاق کالا هستند، در این مناطق سرمایه گذاری می کنند. وی تأکید می کند: ای کاش نمایندگان مجلس قبل از تصمیم گیری پیشینه مناطق آزاد فعلی را بررسی می کردند و کارایی این مناطق را از نظر رشد اقتصادی بدون جهت گیری و غرض می سنجیدند. این مناطق از منظر «عدالت اجتماعی» نیز ناموفق هستند و باعث ایجاد عدم توازن در زمینه عدالت می شوند.

با وجود تصمیم شورای عالی کار:

خبری از تشکیل کمیته دستمز د نیست

با وجود تصمیم شورای عالی کار مبنی بر تشکیل فوری کمیته دستمز د برای بررسی پیشنهادهای کارگران، کارفرمایان و دولت برای حفظ معیشت کارگران؛ با گذشت بیش از ۱۰ روز هنوز خبری از تشکیل کمیته دستمز د نیست. بعد از آنکه گروه های کارگری با بررسی وضعیت سبد معیشت کارگران در اثر گرانی های اخیر پیشنهاد تشکیل جلسه شورای عالی کار و بررسی سه جانبه این موضوع از سوی گروه های کارگری، کارفرمایی و دولت را داشتند این نشست سوم مرداد برگزار شد. آنچنان که اسماعیل ظریفی آزاد، مدیر کل روابط کار و جبران خدمات وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی درباره

جزئیات آن جلسه گفته بود در آن نشست گروه های کارگری و کارفرمایی نظرات خود را بیان کردند و نظر گروه های کارگری اصلاح دستمز د نبود بلکه آنها پیشنهاد حمایت های اجتماعی دولت از کارگران را داشتند. به گفته این مقام مسئول در وزارت کار، در آن جلسه مقرر شد که کمیته دستمز د شورای عالی کار مجدداً فعال و ظرف یکی دو هفته آینده پیشنهاد های کارگران و کارفرمایان در این کمیته بررسی شود. او حتی تأکید کرده بود این موضوع بیشتر از یک ماه طول نخواهد کشید و شورای عالی کار در این زمینه تصمیم گیری خواهد کرد. حالا اما بیش از ۱۰ روز از آن تصمیم می گذرد، اما هنوز خبری از

تشکیل کمیته دستمز د نیست. نمایندگان کارگری این موضوع را اولویت دار دانسته و تأکید می کنند که زمانی برای تشکیل جلسات متعدد و بررسی های زمان بر وجود ندارد و در این زمینه باید به سرعت تعیین تکلیف شود. فرامرز توفیقی نماینده کارگران در شورای عالی کار در گفت و گو با فارس با اشاره به دلایل طرح پیشنهاد بازنگری در مزد و سبد معیشت گفت: با افزایش دستمز د سال ۹۷

امیدوار بودیم بتوانیم ۴ درصد جامعه کارگری را از زیر خط فقر بالا بکشیم، اما با این افزایش سبد معیشت در واقع ۲۳.۵ درصد جامعه کارگری به زیر خط فقر اضافه شده اند و این حاصل بی تدبیری وزارتخانه های موثر در مسائلی اقتصادی به این موارد را پیش بینی نکرده اند. ادامه این روند برای جامعه کارگری قابل تحمل نیست و به همین دلیل ما پیشنهاد تشکیل جلسه شورای عالی کار را دادیم، تا دغدغه هایمان را با دو ضلع اجتماعی یعنی کارفرماها و دولت که هر دو کارفرما هستند، مطرح کنیم. وی با اشاره به پیشنهادهای گروه های کارگری که در نشست سوم مرداد شورای عالی کار مطرح شد به مواردی از جمله کاهش یا حذف مالیات بر مزد کارگران، کاهش برخی مخارج دولتی کارفرماها و واریز آن به حساب مزدی کارگران، ایجاد بن کارگری و اعلام برخی سبدهای اختصاصی برای جامعه کارگری اشاره کرد.

یک پژوهشگر مسائل منطقه ای:

خروج کارگران افغان، فرصت های شغلی برای کارگران ایرانی فراهم می آورد

یک پژوهشگر مسائل منطقه ای گفت: خروج کارگران افغان یا به نوعی پناهندگان افغان می تواند بخش زیادی از مشاغل را رها کرده و در اختیار کارگران ایرانی بیکار قرار دهد. به عبارت دیگر، با خروج کارگران افغان فرصت های شغلی نوینی برای کارگران ایرانی فراهم می آید و می تواند بخشی از بیکاری را پوشش دهد.

فرزاد رضانی بونش در مورد روند مهاجرت شهروندان افغان در ایران افزود: از چند سال گذشته دو دسته مهاجران افغان یا پناهندگان در ایران وجود داشته اند که عده ای از آن ها قانونی مهاجرت کرده و عده ای دیگر پناهندگان یا مهاجران غیر قانونی

هستند. وی تصریح کرد: امری که در وضعیت کنونی اتفاق افتاده کاهش میزان درآمد مهاجران را پناهندگان افغان در ایران است به همین دلیل دست به مهاجرت از ایران می زنند. در واقع مهاجران و پناهندگان با این مساله روبه روبرو شده اند که این حجم از پول رسانی به افغانستان کفاف نمی کند، از این رو روزگرنه های دیگری را مدنظر قرار می دهند. این پژوهشگر و کارشناس ارشد مسائل منطقه ای خاطر نشان کرد: آنچه مشخص است در وضعیت کنونی آرام آرام روند خروج اتباع افغان از ایران شروع شده و اصلی ترین و مهم ترین مساله موثر در این زمینه نوعی موازنه ریال با واحد پول افغانستان است. وی بیان اینکه در مورد

حضور و روند مهاجرت شهروندان افغان دودیدگاه وجود دارد، گفت: دیدگاه نخست منفی بوده و به منزه گرفتن فرصت های کاری از کارگران ایرانی است، در واقع کارگران افغانی که در استان های مختلف کشور حضور دارند با هزینه ای کمتر حاضر هستند کارهای سخت را انجام دهند. این کارشناس مسائل منطقه ای در ادامه اظهار کرد: دیدگاه دیگری وجود دارد که کارگران و پناهندگان افغان در ایران بخش زیادی از فرصت های کاری و مشاغل سخت را در اختیار دارند و عملاً جایگزین کردن آن ها خیلی سخت است، همچنین حضور و تدویم این ها به روند رشد اقتصادی ایران کمک کرد. در مضانی بونش ادامه داد:

باروندی که رخ می دهد مشخص نیست چه میزان از مهاجران افغان از ایران خارج می شوند زیرا جداز عدم مطلوبیت کاری و درآمدی برای افغان ها، سایر مطلوبیت های جامعه ایران مانند امنیت و ثبات اجتماعی در مقایسه با جامعه افغانستان از دید پناهندگان و کارگران افغان بیش تر است به ویژه کسانی که با خانواده خود در ایران حضور دارند.